

Sygn. akt I ACa 1022/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Hanna Nowicka de Poraj (spr.)</i>
Sędziowie:	<i>SSA Paweł Czepiel</i> <i>SSA Barbara Baran</i>
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **A. S. (1)**

przeciwko **J. G., K. G.**

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 24 października 2016 r. sygn. akt I C 1622/15

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata Ł. P. kwotę 664,20 zł, w tym 124,20 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA Paweł Czepiel SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Barbara Baran

I ACa 1022/17

UZASADNIENIE

Powódka A. S. (1) domagała się pierwotnie zasądzenia od pozwanych K. G. i J. G. kwoty 2 mld złotych tytułem naruszenia jej dóbr osobistych i zadośćuczynienia za wyrządzoną krzywdę. W uzasadnieniu pozwu podniosła zarzuty braku rzetelnego i sprawiedliwego procesu podnosząc przy tym, że nie mogła przedstawić swej sprawy. Wskazała, że jej dobra osobiste zostały naruszone w sprawie prowadzonej do sygn. akt 1 C 2330/14.

Po sprecyzowaniu żądania i jego uzasadnienia przez pełnomocnika z urzędu powódka domagała się zobowiązania pozwanych do opublikowania w dzienniku ogólnopolskim przeprosin następującej treści „K. G. i J. G. przepraszają panią A. S. (1) za naruszenie jej dóbr osobistych w postaci godności osobistej poprzez nierzetelne prowadzenie procesu sądowego”. Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od każdego z pozwanych kwot po 2,500 zł na rzecz Fundacji (...)

W uzasadnieniu żądania pozwu tak sprecyzowanego, pełnomocnik z urzędu podniósł, że powódka nie przekazała mu żadnych szczegółów dotyczących stanu faktycznego, lecz jej zdaniem, naruszenie jej godności osobistej jest oczywiste i wynika z akt postępowań sądowych prowadzonych przez pozwanych, których stroną była powódka. Wniósł o dopuszczenie dowodów z przesłuchania powódki i akt spraw prowadzonych przez Sąd Okręgowy w Krakowie do sygn. akt I C 1037/13, I C 2330/14, I C 681/14, na okoliczność naruszenia godności osobistej powódki poprzez nierzetelne prowadzenie postępowań sądowych przez pozwanych.

Pozwany K. G. wniósł o oddalenie powództwa, zaprzeczając wszelkim faktom jakie by miały stanowić jego podstawę. Zarzucił, że powództwo nie zostało sprecyzowane w sposób umożliwiający pozwanemu merytoryczną obronę. Pełnomocnik powódki wskazał, jedynie, że podstawą faktyczną jest nierzetelne prowadzenie postępowań sądowych, w których A. S. (1) była powódką. Nie wskazał o jakie postępowania chodzi, a wskazanie środka dowodowego nie określiła stanu faktycznego objętego postępowaniem. Ostatecznie ani pozew A. S. (1) ani jego doprecyzowanie nie spełnia wymogów pozwu. Pozwany wskazał ponadto, że wszystkie sprawy z udziałem A. S. (1) prowadził rzetelnie a wydawane przez niego orzeczenia nie naruszały godności, powódki ani jej prawa do informacji czy też prawa do sądu. Pozwany podniósł też zarzut braku własnej legitymacji biernej. Ewentualną legitymację w sprawie posiada Skarb Państwa w imieniu którego pozwany wydawał orzeczenia. Tym samym odpowiedzialność materialna pozwanego ogranicza się tylko do wysokości trzech miesięcznego wynagrodzenia i to w stosunku do Skarbu Państwa, w oparciu o art. 120 kodeksu pracy, który ma zastosowanie również wobec sędziów. Pozwany sprzeciwiał się prowadzeniu postępowania dowodowego przez Sąd z urzędu.

Pozwany J. G. wniósł o oddalenie powództwa, przecząc faktom na które powołuje się powódka. Wskazał, że powódkę zna jedynie z akt sądowych spraw o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, które jako referendarz sądowy rozpoznaje w Sądzie Okręgowym w Krakowie w Wydziale I Cywilnym. Z powódką nie miał nigdy bezpośredniego kontaktu, a wniesione przez nią powództwo jest reakcją dla niej niekorzystną dla niej rozstrzygnięcia procesowe zapadłe w sprawach należących do kompetencji pozwanego. Tymczasem wszelkie działania pozwanego były podejmowane w granicach prawa. Zarzucił też brak swojej legitymacji biernej w sprawie.

Wyrokiem z dnia 24 października 2016 roku, sygn.. akt IC 1622/15, Sąd Okręgowy w Krakowie: 1/ oddalił powództwo przeciwko pozwanemu J. G.; 2/ oddalił powództwo przeciwko pozwanemu K. G.; 3/ orzekł o kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy ustalił, że pozwany – K. G. jest sędzią Sądu Okręgowego w Krakowie, orzeka w I Wydziale Cywilny i był referentem w sprawach cywilnych niżej opisanych. Pozwany J. G. jest referendarzem sądowym w Wydziale I Cywilnym Sądu Okręgowego w Krakowie i w ramach przydzielonego zakresu czynności podejmował czynności zlecone przez wymienionego sędziego referenta.

Przed Sądem Okręgowym w Krakowie były prowadzone, między innymi, następujące sprawy z powództwa A. S. (1): przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia o odszkodowania – pod sygn. akt I C 1037/13, sprawa z powództwa A. S. (1) o zapłatę sygn. akt I C 681/14, sprawa z powództwa A. S. (1) o zapłatę sygn. akt I C 2330/14. Sprawa prowadzona pod sygn. akt I C 1037/13 ostatecznie zakończyła się zwrotem pozwu. W tej sprawie pozwany K. G. podjął następujące czynności procesowe: postanowieniem z dnia 19 sierpnia 2013 roku Sąd pod jego przewodnictwem oddalił wniosek powódki o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, wydał zarządzenie z tej samej daty w przedmiocie odnotowania postanowienia, doręczenia jego odpisu powódce oraz wezwania powódki do wskazania wartości przedmiotu sporu i uiszczenia opłaty sądowej w wysokości 5 % od określonej wartości przedmiotu sporu - w terminie jednego tygodnia pod rygorem zwrotu pozwu. Powódka wniosła zażalenie i na skutek rozpoznania jej

zażalenia postanowieniem z dnia 20 listopada 2013 roku. Sąd Apelacyjny w K. oddalił zażalenie. Zarządzeniem z dnia 29 stycznia 2014 roku sędziego K. G., jako przewodniczący posiedzenia, zarządził zwrot pozwu. Zarządzeniem tegoż sędziego, z tej samej daty polecono doręczyć powódce odpis zarządzenia z pouczeniem o zażaleniu. Zarządzeniem z dnia 8 marca 2014 roku wymienionego sędziego wezwano A. S. (1) do uzupełnienia braków formalnych wniosku o przywrócenie terminu A. S. (2) do złożenia zażalenia na zarządzenie o zwrocie pozwu. Jednocześnie wezwano wymienioną do uzupełnienia braków formalnych pozwu przez wskazanie wartości przedmiotu sporu, a to w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia wniosku. Postanowieniem z dnia 29 maja 2014 roku, wydanym przez sędziego K. G., wniosek powódki A. S. (2) o uzupełnienie terminu do uzupełnienia braków formalnych pozwu został odrzucony. Zarządzeniem tegoż sędziego polecono doręczyć powódce odpis postanowienia z pouczeniem o zażaleniu. W związku z pismem A. S. (2) z dnia 2 lipca 2014 roku zarządzeniem sędziego referenta z dnia 27 lipca 2014 roku A. S. (2) została wezwana do uzupełnienia braków formalnych wspomnianego pisma przez wskazania czy pismo to stanowi zażalenie, czy też kolejny wniosek o przywrócenie terminu, a to w terminie jednego tygodnia pod rygorem zwrotu pisma. Nadto została wezwana do przedłożenia oświadczenia majątkowego w terminie jednego tygodnia pod rygorem zwrotu wniosku o zwolnienie od kosztów oraz do przedłożenia odpisu pisma z dnia 2 lipca 2014 roku, w terminie jednego tygodnia pod rygorem zwrotu pisma. Powódka pismem z 8 września 2014 roku wskazała, że jej pismo z 2 lipca 2014 roku stanowi zażalenie na postanowienie z dnia 29 maja 2014 roku oraz kolejny pozew w sprawie, a nadto złożyła oświadczenie o stanie majątkowym i ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu i zwolnienie jej od kosztów sądowych. Zarządzeniem sędziego referenta z dnia 16 września 2014 roku wezwano powódkę do uzupełnienia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu poprzez przedłożenie zaświadczenie o wysokości dochodów, zaświadczenia z urzędu gminy o posiadanych nieruchomościach, pojazdach mechanicznych, przedłożenia rachunków bankowych za okres ostatnich trzech miesięcy i zeznania podatkowego PIT za rok 2013, w terminie jednego tygodnia pod rygorem oddalenia wniosków. Nadto wezwano powódkę do sprecyzowania w terminie jednego tygodnia jak należy rozumieć stwierdzenie „kolejny wniosek o sporządzenie pozwu do sądu z uwagi na dostarczone oświadczenia” zawarte w piśmie z dnia 8.09.2014 r., a w szczególności czy jest to ponowny pozew w tej sprawie czy też inne pismo procesowe, a to pod rygorem przyjęcia, że powódka składa ponownie pozew.

Postanowieniem z dnia 10 października 2014 roku, Sąd Okręgowy w osobie innego sędziego odrzucił wniosek powódki o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie Sądu z dnia 29 maja 2014 roku oraz odrzucił zażalenie powódki na postanowienie Sądu z dnia 29 maja 2014 roku. Postanowieniem z dnia 21 stycznia 2015 roku zwolniono powódkę od opłaty sądowej w postępowaniu między instancyjnym a postanowieniem z dnia 17 lutego 2015 roku Sąd Apelacyjny w K. oddalił zażalenie powódki na zarządzenie przewodniczącego składu orzekającego Sądu Okręgowego wK. z dnia 29 stycznia 2014 roku. Postanowieniem z tej samej daty Sąd Apelacyjny w K. odrzucił zażalenie powódki o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 29 maja 2014 roku oraz odrzucił jej zażalenie na postanowienie z dnia 29 maja 2014 roku. Powódka w dniu 2 kwietnia 2015 roku wniosła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Postanowieniem z 13 kwietnia 2015 roku Sąd Apelacyjny wK. oddalił wnioski powódki.

Powódka pismem z dnia 19 maja 2015 roku wniesionym do Sądu Apelacyjnego wniosła o zwolnienie jej od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi kasacyjnej na postanowienie z dnia 13 kwietnia 2015 roku. Na zarządzenie sędziego K. G. z dnia 28 maja 2015 roku akta sprawy zostały przekazane celem rozpoznania wniosku powódki Sądowi Apelacyjnemu wK.. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego wK. z dnia 9 lipca 2015 roku oddalono wnioski powódki. Powódka pismem z dnia 30 lipca 2015 roku wniosła o ustanowienie pełnomocnika celem sporządzenia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 9 lipca 2015 roku. Postanowieniem z dnia 3 września 2015 roku Sądu Okręgowego wK. w osobie sędziego K. G. odmówiono powódce zwolnienia od ponoszenia kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Zarządzeniem tego sędziego z tej samej daty polecono doręczenie odpisu postanowienia z uzasadnieniem powódce z pouczeniem o zażaleniu. W dniu 13 października 2015 roku powódka złożyła kolejny wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu i zwolnienie od kosztów sądowych, z uwagi na „znaczne pogorszenie sytuacji życiowej”. Postanowieniem z dnia 15 października 2015 roku Sąd Okręgowy w K. w osobie wymienionego referenta odrzucił ponowny wniosek powódki o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Powódka

wniosła o sporządzenie uzasadnienia powołanego postanowienia i postanowieniem z dnia 9 listopada 2015 roku w osobie wymienionego sędziego odmówiono powódce sporządzenie uzasadnienie postanowienia z dnia 15 października 2015 r. Powódka pismem z dnia 10 grudnia 2015 roku wniosła o ustanowienie pełnomocnika z urzędu i zwolnienie jej od kosztów z uwagi na „znaczne pogorszenie sytuacji życiowej”. Zarządzeniem sędziego referenta wezwano powódkę do sprecyzowania pisma przez wyjaśnienie czy stanowi ono zażalenie na postanowienie z dnia 9 listopada 2015 roku, czy kolejny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i przyznanie pełnomocnika z urzędu – w terminie jednego tygodnia pod rygorem uznania, że jest to kolejny wniosek. Powódka pismem z dnia 28 stycznia 2016 roku sprecyzowała, iż jej pismo stanowi zażalenie na postanowienie sądu. Postanowieniem z dnia 9 lutego 2016 roku Sąd Okręgowy wK.w osobie SSO E. O. odrzucił zażalenie powódki z dnia 9 listopada 2015 roku. Pismem z dnia 13 marca 2016 roku, powódka wniosła o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na wyżej wymienione postanowienie SO. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego wK.z dnia 1 czerwca 2016 roku w przedmiocie odrzucenia zażalenia powódki, zwrócono akta SO wK. celem rozpoznania wniosku powódki o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia. Postanowieniem z dnia 5 lipca 2016 roku Sąd Okręgowy w osobie SO E. O. przywrócił powódce termin do wniesienia zażalenia. Postanowieniem z dnia 24 października 2016 roku Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie A. S. (1).

W sprawie sygn. akt I C 680/14 referentem sprawy był sędzia Kamil Grzesik, który zarządzeniem z dnia 5 lipca 2014 roku zarządził zwrot pozwu z dnia 3 lipca 2013 roku. Postanowieniem z dnia 5 września 2014 roku, Sąd Okręgowy w osobie przewodniczącego sędziegoK. G. oddalił wniosek powódki o zwolnienie od kosztów sądowych oraz oddalił wniosek powódki o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (k 14). W dniu 22 października 2014 powódka ponownie wniosła o zwolnienie jej od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Postanowieniem z 4 listopada 2014 roku Sąd Okręgowy w osobie wymienionego sędziego odrzucił wniosek powódki o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (k 18). W tej samej dacie wydał zarządzenie w szczególności w zakresie prawomocności zarządzenia o fizycznym zwrocie powódce pozwu, odnotował prawomocność postanowienia z dnia 5 września 2014 roku, a pismo stanowiące załącznik do pisma powódki wniesione w dniu 22 października 2014 roku polecił zarejestrować pod nową sygnaturą. Zarządzeniem z dnia 11 grudnia 2014 roku zakreślił sprawę pod sygn.. I C 681/14, jako zakończoną.

W sprawie z powództwa A. S. (1) o odszkodowanie sygn. I C 2330/14, sędziaK. G.podjął następujące czynności: zarządzeniem z dnia 2 marca 2015 roku wezwał powódkę do usunięcia braków formalnych pozwu oraz braków zgłoszonego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Na zarządzenie sędziego referenta z dnia 10 kwietnia 2015 roku wniosek powódki o zwolnienie od kosztów i ustanowienie pełnomocnika z urzędu został przekazany do rozpoznania referendarzowi sądowemu.

Postanowieniem z dnia 11 maja 2015 roku referendarz sądowy J. G. odmówił zwolnienia powódki od kosztów sądowych oraz ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Postanowienie to zostało doręczone powódce z pouczeniem o skardze na orzeczenie referendarza sądowego. Powódka w dniu 8 czerwca 2015 roku wniosła pismo procesowe oznaczone,, odp. na postanowienie z dnia 11 maja 2015 roku.

Zarządzeniem sędziego referenta wezwano powódkę do sprecyzowania charakteru pisma przez podanie czy pismo to stanowi skargę na orzeczenie referendarza sądowego czy też inny rodzaj pisma. Powódka sprecyzowała pismo oświadczając, że stanowi ono zażalenie z dnia 11 maja 2015 roku. Postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2015 roku Sąd Okręgowy w osobie SSOE. O. odrzucił zażalenie powódki na postanowienie referendarza sądowego. W wyniku wniesionego zażalenia powódki na to postanowienie – Sąd Apelacyjny w K. postanowieniem z dnia 9 listopada 2015 roku uchylił zaskarżone postanowienie. Postanowieniem z dnia 30 listopada 2015 roku Sąd Okręgowy w osobie sędziego SSO K. G. utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie referendarza sądowego. Zarządzeniem z tej samej daty zobowiązano powódkę do uzupełnienia braków formalnych pozwu, między innymi przez dokładne określenie pozwanych, uzasadnienie żądania pozwu, wskazania kwoty odszkodowania oraz zadośćuczynienia oraz przedłożenie odpisów pozwu wraz z załącznikami w ilości odpowiadającej liczbie pozwanych w terminie jednego tygodnia pod rygorem zwrotu pozwu. Powódka w dniu 8 stycznia 2016 roku ponownie wniosła o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Zarządzeniem sędziego referenta powódka została wezwana do przedłożenia aktualnego oświadczenia o stanie rodzinnym majątku, dochodach i źródłach utrzymania w terminie jednego tygodnia

pod rygorem zwrotu wniosku. Zarządzeniem sędziego referenta z dnia 19 lutego 2016 roku zarządzono zwrot wniosku. Następnie referent wezwał powódkę do uzupełnienia braków pozwu. Postanowieniem z dnia 29 marca 2016 roku sędziego referenta odmówiono powódce sporządzenia uzasadnienia zarządzenia z dnia 19 lutego 2016 roku. Postanowieniem z 4 listopada 2016 roku Sądu Okręgowego w K. w osobie SSO E. O. odrzucono kolejne wnioski powódki o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, zawarte w piśmie z dnia 20 kwietnia 2016 roku. Postanowieniem z dnia 16 października 2016 Sąd Okręgowy w składzie jak wyżej, zwolnił powódkę od opłaty od zażalenia na postanowienie sądu z dnia 29 marca 2016 roku. Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2017 roku Sądu Apelacyjnego w K. na skutek zażalenia powódki od postanowienia SO wK.z dnia 29 marca 2016 roku, oddalono zażalenie powódki.

Oceniając powyższe fakty Sąd Okręgowy **uznał powództwo za bezzasadne**. Sąd przytoczył przepisy art. 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c. Z ich treści wynika, że rozpoznając sprawę o ochronę dóbr osobistych sąd powinien przede wszystkim ustalić czy doszło do naruszenia dobra osobistego, a dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi, czy działanie pozwanych było bezprawne. Pierwszy z w/w przepisów rozkłada ciężar dowodu w ten sposób, że powód obowiązany jest udowodnić, że pozwani naruszyli jego dobra osobiste, zaś pozwanego obciąża dowód tego, że jego działania naruszające dobra osobiste nie były bezprawne. W ocenie Sądu w rozpoznawanej sprawie pozwani nie naruszyli dóbr osobistych powódki. Podejmowane przez nich działania były zgodne z przepisami prawa, w szczególności prawa procesowego, co wykazała inicjowana przez powódkę kontrola instancyjna, gdzie podnoszone przez nią zarzuty okazały się bezskuteczne.

Niezależnie od powyższego, powódka nie udowodniła jakie konkretne dobra osobiste zostały naruszone w toku spraw, w których pozwani podejmowali określone czynności procesowe. Sąd odwołał się do przepisu art. 23 k.c., który nie tworzy zamkniętego katalogu dóbr osobistych lecz wymienia je przykładowo. Sąd uznał, że ujawnione w sprawie okoliczności faktyczne w żadnym wypadku nie dowodzą naruszenia dóbr osobistych powódki w skutek działań procesowych pozwanych. Powódka zresztą nie wskazała na konkretne, czynności pozwanych, które naruszyłyby jej dobra osobiste. Rozważając poszczególne czynności procesowe, a więc zarządzenia i postanowienia podejmowane przez pozwanych, Sąd Okręgowy uznał, że nie naruszyły one prawa do „rzetelnego procesu”, „prawa do sądu” czy „informacji”. Podejmowane przez pozwanych czynności wynikały z wymogów objętych przepisami prawa procesowego, były podejmowane niezwłocznie, profesjonalnie, z pouczeniem powódki o przysługujących środkach odwoławczych i na bieżąco podlegały kontroli instancyjnej. Nie można również formułować skutecznego zarzutu naruszenia przez pozwanych prawa do obrony, np. przez oddalenie bądź odrzucanie wniosków powódki o zwolnienie jej od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika procesowego z urzędu. Wnioski powódki w tym przedmiocie podlegały przez pozwanych ocenie z punktu widzenia wymogów formalnych oraz przepisów prawa materialnego, ze wskazaniem jakie powódka powinna podjąć czynności dla skuteczności swoich wniosków dla obrony swoich praw.

Kolejno Sąd Okręgowy wskazał, że powódka skierowała roszczenie do pozwanych – osób zatrudnionych jako pracowników w Sądzie Okręgowym, wykonywujących czynności w zakresie powierzonym im obowiązków pracowniczych. Pozwani zatem nie posiadają legitymacji biernej, bowiem zgodnie z treścią art. 120 kodeksu pracy – w razie wyrządzenia przez pracownika przy wykonywaniu przez niego obowiązków pracowniczych na szkodę osobie trzeciej – zobowiązany do naprawienia szkody jest wyłącznie pracodawca.

W tym stanie rzeczy, na zasadzie art. 24 § 1 k.c., Sąd Okręgowy oddalił oba powództwa. Sąd przyznał od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika powódki wynagrodzenie za pomoc prawną udzieloną jej z urzędu zgodnie ze stawką przewidzianą w § 11 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 461; zm.; Dz. U. z 2014 poz. 616).

Wyrok Sądu Okręgowego **zaskarżyła w całości apelacją powódka**, zarzucając:

1/ błąd w ustaleniach faktycznych polegający na bezzasadnym przyjęciu, że działanie pozwanych nie było bezprawne i nie naruszyło dóbr osobistych powódki, który to błąd miał wpływ na treść zaskarżonego wyroku i skutkowało niezastosowaniem art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.;

2/ naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to:

- art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważania zebranego w sprawie materiału dowodowego i jego dowolną ocenę, polegającą na uznaniu, że nie sposób dopatrzeć się jakiegokolwiek bezprawności i naruszenia dóbr osobistych powódki w działaniach pozwanych;

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. przez odstąpienie od przeprowadzenia postępowania dowodowego co do wywodzonych przez powódkę okoliczności przemawiających za naruszeniem jej dóbr osobistych;

- art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. przez nieuzasadnione pominięcie dowodu z przesłuchania powódki w sytuacji gdy nie został on powołany jedynie dla zwłoki a okoliczności sporne i fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy nie zostały dostatecznie wyjaśnione;

3/ naruszenie prawa materialnego a to art. 120 k.p. poprzez zastosowanie go w przedmiotowej sprawie podczas gdy czynności jurysdykcyjne nie stanowią obowiązków pracowniczych w rozumieniu w/w przepisu.

Podnosząc powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie jej powództwa w całości, ewentualnie o uchylene wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE.

Apelacja powódki jest bezzasadna.

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji są prawidłowe, obejmują przebieg czynności procesowych podejmowanych w sprawach IC 1037/13, IC 2330/14, IC 681/14, k przez pozwanego K. G., jako sędziego Sądu Okręgowego w K. i pozwanego J. G., jako referendarza tego Sądu. Ustalenia te nie są kwestionowane przez powódkę w apelacji. Zawarty w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie znajduje uzasadnionych podstaw. Powódka zarzuca co prawda, że sąd nie przeanalizował całokształtu materiału dowodowego i nie odniósł się do zarzutu braku rzetelnego i sprawiedliwego procesu, jednakże w rozwinięciu tego zarzutu w uzasadnieniu apelacji powódka nie wskazuje na konkretne fakty, które Sąd miałby wadliwie ustalić, bądź też pominąć w swoich ustaleniach. Nie sposób zgodzić się z powódką, że pominięcie dowodu z jej przesłuchania naruszyło przepisy prawa procesowego. Jak wynika z treści art. 299 k.p.c. dowód z przesłuchania stron ma charakter subsydiarny. Co za tym idzie, uprawnienie sądu wynikające z art. 299 in fine k.p.c. aktualizuje się jedynie wówczas, jeżeli sąd uzna, że dotychczasowe rezultaty przeprowadzonego postępowania dowodowego nie wyjaśniają dostatecznie faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Kwestia konieczności przeprowadzenia dowodu z przesłuchania strony leży więc w zakresie swobodnej decyzji sądu, opartej na analizie materiału dowodowego w zakresie jego spójności i zupełności. W rozpoznawanej sprawie zgromadzony dotychczas materiał dowodowy pozwalał na wydanie wyroku oddalającego powództwo – bez narażenia się na zarzut naruszenia art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c.

Jak wynika z uzasadnienia apelacji powódka upatruje naruszenia jej dóbr osobistych – przede wszystkim – w orzeczeniach oddalających jej wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych, co miało pozbawić ją prawa do rzetelnego procesu.

Pogląd powódki nie zasługuje na aprobatę, albowiem „prawo do rzetelnego procesu” nie stanowi dobra osobistego – wynika to z samej istoty tego rodzaju dóbr. Art. 23 k.c. nie zawiera legalnej definicji dóbr osobistych. Wydaje się jednak oczywistym, że dobrami osobistymi są powszechnie uznane w społeczeństwie wartości niemajątkowe związane ściśle z osobą człowieka i będące przejawami godności osoby ludzkiej, obejmujące przede wszystkim integralność fizyczną i psychiczną oraz indywidualność człowieka. W wyroku z dnia 19 listopada 2010 roku, III CZP 79/10, OSNC

2011/4/41, Sąd Najwyższy stwierdził, że dobra osobiste wynikają z wartości niemajątkowych, które są ściśle związane z człowiekiem, obejmując jego fizyczną i psychiczną integralność albo, będąc przejawem jego twórczej działalności, skupiają niepowtarzalną, pozwalającą na samorealizację indywidualność człowieka, jego godność oraz pozycję wśród innych ludzi. Dobrem osobistym jest wartość immanentnie złączona z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, niezależna od jego woli, stała, dająca się skonkretyzować i obiektywizować". W ocenie Sadu Apelacyjnego w takim ujęciu nie mieści się prawo człowieka do uczciwego i prowadzonego zgodnie z prawem procesu – tego rodzaju uprawnienie należy do kategorii praw obywatelskich, chronionych w każdym nowoczesnym porządku prawnym rozbudowanym systemem gwarancji procesowych, czyli środków prawnych zapewniających ochronę praw i interesów uczestników postępowania cywilnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wskutek wadliwie podejmowanych czynności procesowych nie dochodzi do naruszenia dóbr osobistych powoda a jedynie do jego naruszenia jego praw procesowych, które podlegają procesowej ochronie. Warto jednak w tym miejscu przypomnieć, że ocena, czy dane działanie naruszyło dobro osobiste, dokonywana jest na podstawie kryteriów obiektywnych a nie według miary indywidualnej wrażliwości osoby zainteresowanej (tak SN w wyr. z 11.03.1997 r, III CKN 33/97, OSNC 1997, Nr 6–7, poz. 93 oraz wyr. z 4.4.2001 r., III CKN 323/00, Legalis). Poziom wrażliwości poszczególnych osób jest różny, nadto ustalenie, czy konkretny pokrzywdzony odczuł naruszenie dobra osobistego byłoby bardzo trudne. W praktyce przyjęcie subiektywnych odczuć pokrzywdzonego jako kryterium ustalenia, czy doszło do naruszenia oznaczałoby, że w każdym przypadku, gdy pokrzywdzony występuje na drogę prawną według jego indywidualnej oceny doszło do naruszenia dobra osobistego. Dlatego też w procesie o ochronę dóbr osobistych sąd powinien rozważyć, czy typowa, przeciętna osoba na miejscu pokrzywdzonego uznałaby określone działanie za naruszenie dobra osobistego oraz czy w odczuciu społecznym określone zachowanie zakwalifikowane może być jako naruszające dobra osobiste. Kryterium oceny, czy doszło do naruszenia dobra osobistego stanowią przeciętne opinie ludzi rozsądnie i uczciwie myślących. Takie stanowisko uznać można za utrwalone w orzecznictwie (por. przegląd orzecznictwa Por. Komentarz do art. 24 Kodeksu cywilnego pod redakcją K. Osajdy – Legalis).

W rozpoznawanej sprawie zachowanie pozwanych, postrzegane przez powódkę jako bezprawne, nie naruszyło jej dóbr osobistych a co najwyżej jej prawa procesowe. Ewentualnemu konstruowaniu poglądu o tym, że procesowo wadliwe działania sądu prowadzą do naruszenia ściśle osobistych dóbr osoby uważającej się za pokrzywdzoną (np. godności osobistej), sprzeciwia się postulat oceny samego faktu naruszenia wedle opisanych wyżej kryteriów obiektywnych.

W świetle powyższych uwag, ocena zachowania pozwanych pod kątem ich ewentualnej bezprawności jest zbędna. Sąd Okręgowy dokonał jednak takiej oceny, przyjmując, że działania pozwanych, zdecydowanie mieściło się w granicach obowiązującego prawa. Ocenę tę należy podzielić bez zastrzeżeń. Należy w tym miejscu przypomnieć, że podejmowanie decyzji procesowych w jest zawsze obarczone ryzykiem błędu. Stronie służą środki procesowe, którymi może doprowadzić do usunięcia wadliwości decyzji procesowych sądu (zastrzeżenia do protokołu, środki odwoławcze, nadzwyczajne środki zaskarżenia). W tym kontekście nie może być tak, jak chce powódka, by można było każde ewentualnie wadliwe działanie sądu (sędziego bądź referendarza) w toku postępowania uznać za bezprawne, w rozumieniu art. 24 k.c. Bezprawność na gruncie tego przepisu musi wynikać z oczywistych i rażących błędów w zakresie stosowania przepisów procesowych lub stanowić działanie wykraczające w sposób oczywisty i niepodlegający dyskusji poza te przepisy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2014 r, II CSK 407/13). Takich błędów procesowych pozwani w niniejszej sprawie z pewnością nie popełnili.

Wszystkie powyższe uwagi prowadzą do wniosku, że wyrok Sadu I instancji jest prawidłowy, zarówno jak chodzi o będące jego podstawą ustalenia faktyczne jak i materialnoprawne oceny. Apelacja powódki podlegała oddaleniu z powodu bezzasadności. Podstawę tego rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego stanowi przepis art. 385 k.p.c.

Na koniec należy odnieść się do treści pisma pełnomocnika powódki z dnia 30 stycznia 2018 roku (k. 177) gdzie wyraził on pogląd, iż jego pełnomocnictwo do występowania powódki wygasło. Sąd Apelacyjny nie podzielił powyższego stanowiska, mając na względzie następujące okoliczności.

Zarządzenie Okręgowej Rady Adwokackiej w K. z dnia 7 kwietnia 2017 r wyznaczono dla powódki pełnomocnika z urzędu w osobie adwokat M. B., w miejsce zwolnionego postanowieniem Sądu adwokata W. M. (k.127). Pismem z dnia 27 czerwca 2017 roku czynności procesowe podjął imieniem powódki adwokat Ł. P., składając pełnomocnictwo substytucyjne od adwokat M. B. (k. 149-150). W dniu 22 listopada 2017 roku adwokat M. B., powołując się na przepis art. 118 § 3 k.p.c., wniosła o zwolnienie jej z funkcji pełnomocnika z urzędu, wskazując że nie wykonuje już zawodu adwokata (k. 157). Powyższą informację potwierdziła (...) w K., podając, że M. B. została skreślona z listy adwokatów w dniu 26 czerwca 2017 roku (k. 160). Do pisma dołączono decyzję (...) z dnia 27 czerwca 2017 r o wyznaczeniu zastępcą skreślonej adwokat M. B., adwokata Ł. P. (k. 161). Postanowieniem z dnia 27 grudnia 2017 roku Sąd Apelacyjny zwolnił adwokata z urzędu M. B. od obowiązku zastępowania powódki w sprawie a o dalszych czynnościach zawiadamił adwokata Ł. P.. Adwokat Ł. P. w piśmie z dnia 30 stycznia 2018 roku wyraził pogląd, że nie jest już umocowany do zastępowania powódki, w związku ze zwolnieniem przez Sąd z tej funkcji adwokat M. B. oraz w związku z wygaśnięciem pełnomocnictwa substytucyjnego. Pogląd ten nie jest trafny. Umocowanie adwokata Ł. P. do zastępowania powódki A. S. (1) w niniejszej sprawie wynika z decyzji (...) w K. z dnia 27 czerwca 2017 roku o wyznaczeniu go zastępcą M. B.. Decyzja ta – mająca oparcie w przywołanym w jej treści art. 37 a § 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze (Dz.U. 2017.2368. j.t.) – stanowi dla adwokata Ł. P. upoważnienie do prowadzenia spraw adwokata zastępowanego (tu: M. B.) i obliguje go do prowadzenia tych spraw. Adwokat M. B. przestała być pełnomocnikiem powódki z chwilą skreślenia jej z listy adwokatów (...) Izby Adwokackiej, to jest w dniu 27 czerwca 2017 r, tym samym postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 27 grudnia 2017 roku o zwolnieniu jej z tej funkcji było bezprzedmiotowe i – co za tym idzie – wadliwe. Orzeczenie to zostało wydane w okresie, gdy pełnomocnikiem z urzędu powódki był już adwokat Ł. P., jego zaś Sąd Apelacyjny nie zwolnił z tej funkcji. Dlatego też stawiennictwo adwokata P. na rozprawie apelacyjnej stanowiło o tym, że powódka jest właściwie reprezentowana i pozwalało na zamknięcie rozprawy apelacyjnej i wydanie wyroku.

SSA Paweł Czepiel S SA Hanna Nowicka de Poraj SSA Barbara Baran